

20130203 Westerkerk Amsterdam .
Exodus 32

Iste Schriftlezing: Exodus 32: 1- 14:

- 1 Toen het volk zag, dat Mozes toefde van de berg af te dalen, verzamelde het zich om Aaron en zeide tot hem: Welaan, maak ons goden, die vóór ons uit gaan, want deze Mozes, die man, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd – wij weten niet, wat er van hem geworden is.
- 2 En Aäron zeide tot hen: Rukt de gouden ringen af, die in de oren van uw vrouwen, uw zonen en uw dochters zijn, en brengt ze mij.
- 3 Toen rukte het gehele volk zich de gouden ringen die in hun oren waren, af en zij brachten ze aan Aäron.
- 4 Hij nam ze van hen aan, gaf er vorm aan met een stift en maakte er een gegoten kalf van. En zij zeiden: Dit is uw god, Israël, die u uit het land Egypte heeft gevoerd.
- 5 Toen Aäron dat zag, bouwde hij daarvóór een altaar en riep uit: Morgen is er een feest voor de HERE!
- 6 En de volgende morgen vroeg offerden zij brandoffers en brachten vredeoffers, en het volk zette zich neer om te eten en te drinken; daarna stonden zij op om vreugde te bedrijven.
- 7 En de HERE sprak tot Mozes: Ga, daal af, want uw volk, dat gij uit het land Egypte hebt gevoerd, heeft het verdorven.
- 8 Zij hebben zich gehaast om af te wijken van de weg die Ik hun geboden had; zij hebben zich een gegoten kalf gemaakt, waarvoor zij zich hebben neergebogen en waaraan zij geofferd hebben, terwijl zij zeiden: dit is uw god, Israël, die u uit het land Egypte heeft gevoerd.
- 9 Vervolgens zeide de HERE tot Mozes: Ik heb dit volk gezien en zie, het is een hardnekkig volk.
- 10 Nu dan, laat Mij begaan, dat mijn toorn tegen hen ontbrande en Ik hen vernietige, maar u zal Ik tot een groot volk maken.
- 11 Toen zocht Mozes de gunst van de HERE, zijn God, en hij zeide: Waarom, HERE, zou uw toorn ontbranden tegen uw volk, dat Gij uit het land Egypte hebt geleid met grote kracht en met een sterke hand?
- 12 Waarom zouden de Egyptenaren zeggen: Tot hun onheil heeft Hij hen uitgeleid, om hen te doden in de bergen en hen van de aardbodem te vernietigen? Laat uw brandende toorn varen en heb berouw over het onheil, waarmede Gij uw volk bedreigt.
- 13 Denk aan Abraham, Isaac en Israël, uw dienaren, aan wie Gij gezworen hebt bij Uzelf en tot wie Gij gesproken hebt: Ik zal uw nakomelingschap vermenigvuldigen als de sterren des hemels en dit gehele land, waarover Ik gesproken heb, zal Ik aan uw nakomelingschap geven, om het voor altoos te bezitten.
- 14 En de HERE kreeg berouw over het kwaad, dat Hij gezegd had zijn volk te zullen aandoen.

2e Schriftlezing: Exodus 32 : 15 – 26; 30 – 33 (NBG)

- 15 Toen keerde Mozes zich om en daalde van de berg af met de twee tafelen der getuigenis in zijn hand, tafelen, die aan beide zijden beschreven waren: aan de éne en aan de andere zijde waren zij beschreven.
- 16 De tafelen waren het werk Gods en het schrift was het schrift Gods, op de tafelen gegrift.
- 17 Toen nu Jozua het rumoer van het juichende volk hoorde, zeide hij tot Mozes: Er is krijgsgeschreeuw in de legerplaats.
- 18 Maar deze zeide: Geen geluid van overwinningsgeroep en geen geluid van roepen bij nederlaag – een geluid van beurtzang is het, wat ik hoor.
- 19 En zodra hij de legerplaats genaderd was en het kalf en de reidansen zag, ontbrandde de toorn van Mozes; hij wierp de tafelen uit zijn hand en verbrijzelde ze aan de voet van de berg.
- 20 Daarop nam hij het kalf dat zij gemaakt hadden, verbrandde het met vuur en vermaalde het, totdat het fijn gestoten was, vervolgens strooide hij het op het water en gaf dit aan de Israëlieten te drinken.
- 21 Toen zeide Mozes tot Aäron: Wat heeft dit volk u gedaan, dat gij zulk een zware schuld daarover gebracht hebt?
- 22 Maar Aäron zeide: De toorn van mijn heer ontbrande niet; gij weet zelf, dat dit volk in het boze ligt.
- 23 Zij zeiden tot mij: Maak ons goden, die vóór ons uit gaan, want deze Mozes, die man, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd – wij weten niet, wat er van hem geworden is.
- 24 Toen zeide ik tot hen: Wie heeft goud? Rukt het af! Zij gaven het mij en ik wierp het in het vuur, en dit kalf kwam eruit.
- 25 Daar Mozes zag, dat het volk teugelloos was – want Aäron had het de vrije teugel gelaten, tot spot voor hun tegenstanders –
- 26 ging Mozes staan in de poort van de legerplaats en zeide: Wie is voor de HERE? Die kome tot mij! en tot hem verzamelden zich al de Levieten.
- 30 De volgende dag zeide Mozes tot het volk: Gij hebt een grote zonde begaan, maar nu zal ik opklimmen tot de HERE, misschien zal ik voor uw zonde verzoening bewerken.
- 31 Toen keerde Mozes tot de HERE terug en zeide: Ach, dit volk heeft een grote zonde begaan, want zij hebben zich een gouden god gemaakt.
- 32 Maar nu, vergeef toch hun zonde – en zo niet, delg mij dan uit het boek dat Gij geschreven hebt.

Preek.

Gemeente,

Het verhaal van de Uittocht uit Egypte is de Magna Charta van het joodse volk.

Na de 400 jaar als slaven in Egypte te hebben geleefd wordt daar het volk geboren en krijgt het zijn bestemming: het is vlak voor de uittocht dat God zich bekend maakt aan Mozes en dat het volk zijn identiteit krijgt.

In de 40 jaar dat het volk door de woestijn zwerft ontvangt het door de hand van Mozes zijn wetten en instellingen

En in die tijd wordt ook het thema van de geschiedenis van dit volk – en de andere volken bekend: het is het verhaal van het verbond tussen een geheimzinnige God en een eigenwijs, vaak onbetrouwbaar volk. Zo is dat verhaal, ver over de grenzen van dit kleine volkje, een parabel geworden van de wereldgeschiedenis:

De God die als schepper staat aan het begin van de mensengeschiedenis begeleidt het leven van zijn mooiste schepping – de mensen – op hun weg naar liefde, rechtvaardigheid, discipline (gehoorzaamheid) en geluk.

De mensen willen zelf hun leven bepalen, doen wat hun goed dunkt en slaan voortdurend Gods aanwijzingen voor een gelukkig leven, Zijn raad en zijn oproepen in de wind.

Die parabel is al voorbereid in de tijd van de oervaders. Ook daar is er de voortdurende strijd tussen de God - die Zijn Naam dan nog niet eens bekend heeft gemaakt – en de mensen. Tussen de trouw van God voor de mensen en de eigengereidheid van de mensen die zich niet laten gezegen.

En dat wordt met dodelijke eerlijkheid verteld in de verhalen van de 40 jaar in de woestijn. Vanaf de eerste dag van hun bevrijding kankert het volk op zijn vrijheid: ze willen terug achter de vrijheid, terug naar wet en orde van hun slavenhouders, terug naar waar je tenminste te eten had en waar je wist waar je aan toe bent. 40 jaar hadden ze gehunkerd naar vrijheid, maar nu willen ze de prijs voor hun vrijheid niet betalen. Vrijheid is mooi, zeggen ze nu, maar brood is beter!

Want, o, wat is vrijheid duur! 40 jaar werken aan vrijheid is 40 jaar zwoegen, zwerven door die onmetelijke zandvlaktes, 40 jaar met een maaltijd per dag, met versleten kleren en kinderen zonder schoenen, zwangere vrouwen bij 40 graad Celsius, woestijnvliegen die je ogen belagen, ziekten zonder hospitaal, sterven langs de kant van de weg. Afhankelijk van de anderen. Ouden van dagen en kinderen meedragen. Een droom van een beloofd land, waar je leeft in vrede met anderen. Daar doe je het voor.

Vrijheid is duur!

Vertel ons wat!

Vrijheid bevechten kost offers, maar vrijheid behouden dat kost nog veel meer.

Alsof we het niet wisten; alsof we het niet geleerd hadden van de geschiedenis!. We hebben het toch geleerd 70 jaar geleden in ons eigen land? We hebben het gezien in de bevrijding

van het communisme in oost Europa, in Irak, we zien het iedere dag in wat er gebeurt in Egypte en Syrië; en we hebben het natuurlijk ok in ons eigen land meegemaakt. Wat waren we blij met de vrijheid in 1945 en wat hebben we een moeite gehad om echt als een bevrijd land te leven. Denk aan de koloniale oorlog in Indonesië die we haar vrijheid niet gunden, denk aan dat langzame proces om Nederlandse vrouwen te steunen gelijke rechten op werk en promotie toe te staan. Vrijheid is duur, zie wat we doen aan gelijkwaardigheid van andere volkeren.

Dat gemor in de woestijn van het volk Israël heeft net als bij ons de geur van een vrijheid die net doet alsof we vooral vrij zijn om precies te doen wat we zelf willen. Onverschilligheid en ongebondenheid in plaats van vrijheid. Zoals Vrijheid van Meningsuiting voor veel mensen – gelukkig niet voor iedereen – betekent dat je vooral moet kunnen zeggen wat je wilt of het anderen nu kwetst of niet; Vrijheid van Meningsuiting is ooit door grote geesten bedacht als de vrijheid om intens na te denken wat er gezegd moet worden – populair of niet – om het welzijn van allen te dienen. de Vrijheid van Meningsuiting dient de waarheid, niet de hufte-righeid.

Vrijheid is duur.

Als Mozes zich terug trekt op de berg om zich bij zijn wetgevende werk open te stellen voor de inspiratie van God begint het volk Aaron, de broeder van Mozes – NB de Hoge Priester – onder druk te zetten: ‘ Misschien is Mozes wel voorgoed weg !’

Maak ons een beeld van God, zoals andere mensen ook een beeld hebben van god! Een beeld dat wij zelf hebben gemaakt! Niet die vreemde, stille God, die ons van de vleespotten van Egypte heeft weggevoerd in deze woestijn van het leven! Bevrijd ons, Aaron van de vrijheid! Wij zijn volwassen mensen, we kunnen zelf wel bepalen wat goed voor ons is.

En wat doen ze? Ze pressen Aaron – de Hogepriester, de vertegenwoordiger van God op[aarde! – om al hun kostbaarheden in te zamelen voor een beeld van een Gouden Kalf.

Ons bezit , zeggen ze, als onze god. Voor ons goud zullen we dansen! Niets is immers kostbaarder dan ons goud. Maak een god van ons bezit! Dan weten we waaraan wij toe zijn. Die god van Mozes, die zwijgende geheimzinnige god,, die niemand ooit heeft gezien en die blijkbaar bestaat uit een Naam en een aantal woorden, daar kan een mens toch niets mee? Wij willen geen zwijgzame God, maar een die je kunt zien en die je herkent als het beeld van ons bezit. Het is toch ons goud, daar kunnen we toch mee doen wat we willen? Daar hebben we God toch niet voor nodig?.

Veel relevanter kan zo’n oude tekst toch niet worden?

De vertellers van het woestijnverhaal van het volk Israel laten ons zien dat de bevrijding uit de slavernij het begin is van een nieuw leven.

Voor hen – en voor ons - is er een nieuwe kans: er is een weg naar een land van vrede en gerechtigheid, waar mensen elkaar niet vernederen en uithongeren, een weg naar zorg voor elkaar.

Die weg begint waar mensen ontdekken dat het gouden kalf een nieuwe slavernij betekent. Of eerder nodig: die weg begint waar mensen beseffen dat zij er niet alleen voor staan. Dat God meetrekt met degenen die Hem herkennen in zijn liefde: en die liefde is niet goedkoop. Het hele verhaal van het oude en nieuwe Testament gaat erover dat Gods liefde buitengewoon kostbaar is. Dat zijn liefde vereist dat God heel voorzichtig met ons omgaat: dat Hij

niet de hele dag om ons heen loopt te verbieden en te sturen. Gods verborgenheid is zijn liefde!

Dat betekent niet dat Hij niet stimuleert, inspireert, zelf begeleid.

Kijk maar naar Mozes en hoe hij het volk bij de les houdt, ja vreemder nog, dat hij God bij de les houdt.

Zo leren wij de geschiedenis begrijpen: iedere keer opnieuw zijn er kansen voor vrijheid, iedere keer worden mensen in staat gesteld om niet voor zichzelf te kiezen maar voor elkaar te kiezen. En God speelt daarbij een fijnmazig spel:

Hij dringt zich niet op, want Hij geeft ons de vrijheid om te kiezen. En Hij roept mensen – Mozes vandaag in ons verhaal - in Zijn dienst om ons te herinneren aan onze vrijheid . En aan onze verantwoordelijkheid, want we spelen wel met het wel en de wee van de mensen. Op die weg van de mensen zijn er legio gevaren. Er zijn verleiders die ons gouden kalven laten smelten; er zijn zelfs hogepriesters die hun oren laten hangen naar het volk, die hun roeping verraden, er zijn altijd kankerraars die terug willen naar de vleespotten van de slavernij.

Maar – en dat is het evangelie- er worden ook altijd profeten onder ons gestuurd. En in het hart van de geschiedenis heeft Jezus van Nazareth ons laten horen en laten zien wat het betekent om de weg van de vrijheid in te kleuren met liefde , met zorg, met opofferende gehoorzaamheid aan Gods verborgen, maar oersterke vasthoudendheid.

Met niet aflatende vasthoudendheid doet hij een beroep op de mensen: wees vrij! Heb lief, ontmasker het gouden kalf. En met die zelfde vasthoudendheid doet hij een beroep op God: laat ons, uw mensen, niet in de steek! Vergeet uw liefde niet! Houd vol God!

Daarbij gaat hij tot aan de rand! Tot aan de dood! Nee, tot aan de andere kant van de dood.

Het volk in Egypte krijgt nieuw leven; de zwakke mensen in de woestijn krijgen nieuw leven.

En wij ook. Voor niks. Voor altijd. Voor goed.

Amen